

א פובליקאציע פון פאריזער יידיש-צענטער – מעדעム-ביבליאטעך

DER YIDISHER

דער יידישער

# טאג-טאג-טאג

א פעריאדיש בלעטן פאר יידיש-לערנערס

יאר 21, נומער 1 (101) חשוון תשע"ו/נאוועמבער 2015 2,50 איראָס

## פֿאַרְיזּ, דֵּעַם 13 טַן נָאוּעוּמְבָּעֶר 2015

דעם 13 טַן נָאוּעוּמְבָּעֶר 2015 האָט זיך אין פֿאַרְיזּ גַּעגָּסִן בְּלֹוט. זינט דעמאָלט גִּיסְט מַעַן מִיט וּוּרְטָעָה. גַּלְיִיךְ נאָךְ דִּי אַטְעַנְטָאָטָן וּוּאָסּ האָבָּן אין אַיִּין אַוְונְט אַיבְּעַרְגָּעָלְאָזָּות 130 טְוִיטָע אָוֹן אָסְד מַעַר פֿאַרְיזּוּנְדּ דְּעַטָּע האָבָּן זיך אַנְגָּעָהוּבָּן דִּי וּוּרְטָעָה, צוּ עֲרֵשָׂת שְׁרִיעַנְדִּיקָּעָ פֶּאָר גְּרוּילְיָן<sup>1</sup> אָוֹן פֶּרְעַגְּנְדִּיקָּעָ פָּוּן וּוּעָלָן וּוּיסְן אָוֹן פֿאַרְשְׁטִינְזּ. נאָךְ דֵּעַם – וּוּאַרְעָמָּעּ וּוּרְטָעָר פָּוּן וּוּיְטִיק אָוֹן מִיטְגָּעָפְּלִיל, פָּוּן נָאוּנְטָע וּוּיְ פָּוּן פֿרְעַמְּדָע, דָּאָס צְנוּנִיְּפָקְוּמָעּן זיך, אוּסְדִּירִיקָן דֵּעַם טְרוּיָעָר, אַנְשְׁרִיבָּן צְעַטְעַלְעַץ אָוֹן זַיְּ לְאָזָן אוּפְּ אָ וּוּאָנְטּ, אוּפְּ אָ טְרָאָטוֹאָר, מִיט אָ בְּלָוּם, מִיט אָ לִיכְטַעַלְעַץ צּוּם אַנְדָעָנָק. אַבְּעָר שְׁפָעַטָּעָר האָבָּן זיך אַנְגָּעָהוּבָּן אַנְדָעָרָעָ קְלָאנְגּ, פּוֹל מִיט שְׁרָעָקָוּנְגּ, צוּ מַאְלָ – מִיט שִׁינָּאָה<sup>2</sup>, דְּעָר עִיקָּר<sup>3</sup> פָּוּן דִּי, וּוּאָס נִיצְן אוּסְ מַוְרָאָ<sup>4</sup> אָוֹן האָס פֶּאָר זַיְּעָרָעָ אַיְגָעָנָעָ צּוּוּקָן<sup>5</sup>. האָבָּן מִיר נִישְׁתְּגַעַלְתָּ צּוּגַעַבָּן נאָךְ מַעַר וּוּרְטָעָה. בְּלוּזּ וּזְגַן אָוּ אַנְטְּקָעָגּן אָזָא אָוּמְמַעְנְטָשְׁלָעְכִּית מְזָן מִיר פְּרוּוֹן בְּלִיבָּן מְעַנְטָשְׁלָעָךְ.

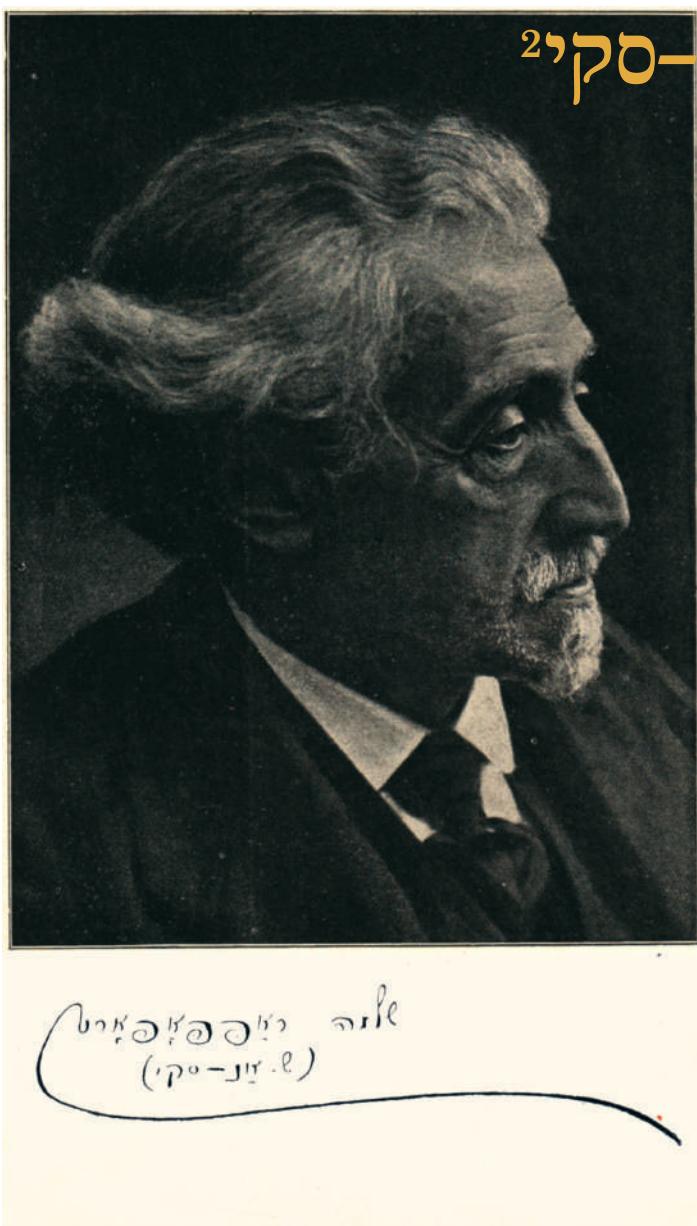
די רָאָקְ-גְּרוּפָעּ וּוּאָס האָט גַּעַהְאלָטָן אַיִּין זַיְּגָעָן וּוּעָן מַעַן האָט אַנְגָּעָהוּבָּן שִׁיסְן אַיְגָעָם בָּאַטְאָקָלָאן אִיז שְׁוִין אַרוּסְגָּעָטָרָטָן אוּפְּ אַפְּרִיזְעָרָבָן בִּינְעָמִיט אָן אַנְדָעָר קְאנְצָעָרט. עַטְלָעָכָעָ פָּוּן דִּי קְאַפְּעָעָן וּוּאָס מַעַן האָט באַשְׁאָסּ זַיְּנְעָן שְׁוִין וּוּידָעָר אָפְּן אָוּן מְעַנְטָשָׁן זַיְּצָן אָוּן טְרִינְקָעָן אוּפְּ דִּי טְעָרָאָסּ. מִיר טְוֹעָן וּזְיִי. דְּעָר אִצְטִיקָעָר נָוּמָעָר פָּוּן יִדְיָשָׂן טֻעַם-טֻעַם האָט גַּעַדְאָרֶפֶט זַיְּן אָפְּרִילְעָכָעָר, צּוּלִיב אָוּנְדוּזְעָר 20 סְסָטָן יוּבָלָן<sup>6</sup>. מִיר וּוּעָלָן גָּאָרְנִישָׂט בִּיְתָן. וּוּזְאָגָט מַעַן : סְלָעָבָן גִּיטָּוּ וּוּיְטָעָה.

1. horreur/horror 2. SINE haine/hatred 3. ... IKER surtout/above all 4. MOYRE peur/fear 5. buts/ends 6. YOYVL anniversaire, jubilé/aniversary.



דְּעָר דִּיבְּוק אַיִּין פֿאַרְיזּ (זַיְּ 2-4).  
וּוּאָס הָעָרָט זַיְּ ? דְּעָר טֻעַם-טֻעַם יָעָרָט זַיְּ ! (זַיְּ 5-11).

# דער דיבוק<sup>1</sup> פֿוֹן ש. אַנְסְקִי<sup>2</sup>



שלמה-זאָנוול רַאֲפָאָרֶט (ש. אַנְסְקִי) און זיין אונטערשריףט

1. DIBEK *Le Dibbouk/*

*The Dybbuk* 2. Sh. Anski 3. NE-

SHOME âme/soul 4. SHLOYME 5. MEKHABER

auteur/author 6. militant/activist 7. ... IKER sur-

tout/above all 8. volumes, sing. 9. hymne du

Bund/anthem of the Bund 10. shvue serment/oath

11. ZIKHROYNES mémoires/memoirs 12. ... SOFEK sans aucun doute/without doubt 13. le plus/the most 14. mis en scène/staged

15. Varsovie/Warsaw 16. la Troupe de Vilna/Vilna Troupe 17. shloy-

shim cérémonie célébrée trente jours après le décès/ceremony held 30 days after death 18. succès/success 19. réalisateur/film director

20. traduit/translated 21. mis en scène/directed 22. BINYOMEN Benjamin Lazar 23. MINHOGIM coutumes/customs, sing. MINHEG 24. croyances/beliefs 25. khs'rishé MAYSES légendes hassidiques/Hasidic legends

26. MOSH'L allégorie/alegory 27. source limpide/pure spring 28. SIPURE-MAYSES contes/stories 29. khs'rishn REBN maître hassidique/Hassidic rabbi 30. REB NAKHMEN ... Rabbi Nakhman de/of Bratzlav 31. CD

32. Mikveh 33. KHANE Adrienne Cooper 34. Alicia Svigals 35. occasion/opportunity 36. ... KEDA'Y ça en vaut la peine/it's worth it.

**R**אָס אֵיז אַ דִּיבָּוק ? אַינְעָם יִידִישָׁן פֶּאֱלָקָלָאָר אֵין עַס דִּי נְשָׁמָה<sup>3</sup> פֿוֹן אַ טּוֹיטָן וּוֹאָס אֵיז אַרְיִין אֵין אַ לְּעַבְּעַדְּיקָן מְעַנְטָשׁ. דָּעַם דָּזְזִין מְאַטְּיִוּ הָאָט אַוִּיסְגָּעָנִיצָט שְׁלָמָה<sup>4</sup>-זָאָנוּל רַאֲפָאָרֶט (1863-1920)

אַין דָּעַר פִּיעָסָע מִיטָּן טִיטָּל דָּעַר דִּיבָּוק אַדָּעַר צְוּוִישָׁן צְרוּיָּוּ וּוּעַלְפָן (1917). דָּעַר מַחְבָּרָן<sup>5</sup>, אַן עַטְּנָאָגָּרָאָפָּ, שְׂרִיבְּבָעָר אָוֹן פֶּאֱלִיטִישָׁ-גְּזֻעָּלְשָׁאָפְּטָלְעָכָּעָר טּוּרָעָר<sup>6</sup>, אֵיז אַין דָּעַר לִיְּטָעָרָאָטוּרָוּוּלָעָט בָּאַקָּאנְטָ דָּעַר עִיקָּר<sup>7</sup> מִיטָּן פְּסֻעוֹדָאָנִים ש. אַן-סְקִי. צְוּוִישָׁן אַלְעָן וַיְנָעָן וּוּרְקָן וּוֹאָס מַעַט הָאָט נָאָךְ זִין טּוֹיט אַיְנְגָּעָזָאָמָלָט אַין פֶּוֹפְּצָן בְּעַנְדָּן<sup>8</sup>, אָוֹן וּוֹאָס נְעַמְעָן אַרְוּם לִידְעָר (וּוי דָּעַר בּוֹנְדִּישָׁר הַימָּעָן<sup>9</sup>, "די שְׁבוּעָה<sup>10</sup>"), דָּעַר צִיְּלוֹנְגָּעָן, אַנְדָּעָר דָּרָאָמָעָן, עַסְיָעָן אָוֹן וּכְרוֹנוֹת<sup>11</sup>, אֵיז דָּעַר דִּיבָּוק אָנְ קִיְּן שָׁוָם סְפָק<sup>12</sup> דָּאָס סָאמָע<sup>13</sup> בָּאַרְיִמְטָסְטָע.

צָוָם עַרְשָׁתָן מְאָל אֵיז דִּי פִּיעָסָע אוּפְּגָעָפְּרִיט<sup>14</sup> גְּעוּוֹאָרָן אֵין וּוּאַרְשָׁע<sup>15</sup> דָּוָרָק דָּעַר וּוּלְנָעָר טְרוּפָע<sup>16</sup>, שְׁוִין נָאָךְ דָּעַם מַחְבָּרָס טּוֹיט. דִּי פְּרָעָמִיְּדָרָע אֵיז פֶּאֱרָגָעָקוּמָעָן דָּעַם 9ְמָן דָּעַצְעַמְבָּעָר 1920, צָו אַנְסְקִיס שְׁלֹוּשִׁים<sup>17</sup>. דָּעַר נָאָךְ אֵיז דִּי וּוּלְנָעָר טְרוּפָע אַרְמָגָעָפָּאָרָן מִיטָּן דִּיבָּוק אַיְבָּעָר דָּעַר גָּאַנְצָעָר יִדְּיִשְׁ-רְעַדְנָדִי קָעָר וּוּלְטָ. אָוּמָעָטָם הָאָט דָּעַר סְפָעָטָאָקָל גַּעַהָאָט אָ גְּרוּסָן דָּעַר פֶּאֱלָגָג<sup>18</sup> אָוֹן אֵיז גְּעוּוֹאָרָן אַ סִּימְבָּאָל פֿוֹן יִידִישָׁן מְאַדְעָרָנִי סְטִישָׁן טְעַטָּעָר.

אֵין יָאָר 1937 הָאָט דָּעַר רְעוֹשִׁיסָּאָר<sup>19</sup> מִיכָּאָל וּוּאַשְׁנִי-סְקִי גְּעַמְאָכָט דָּעַרְפָּן אַ קִּינְאָן-אַדְאָפְּטָאָצִיעָ, וּוֹאָס גַּעַהָעָרָט בֵּין הַיָּינְטָן צָו טָאָג צָו דִּי סָאמָע אַבְּרָגָעָזָעָצָט<sup>20</sup> דִּי פִּיעָסָע אוּפְּגָעָפְּרִיט שְׁפָרָאָ-כָּן, צְוּוִישָׁן אַנְדָּעָרָעָה הָעָרָעָשָׁ, פּוֹלִישָׁן אָוּפָאָרָה-פְּרָאַנְצִיזִישָׁן הָאָט מַעַן אַבְּרָגָעָזָעָצָט דָּעַם טְעַקְסָט אַ פָּאָרָמָל. עַס וּוּרְטָא אַיְצָט גַּעַשְׁפִּילָט אַיְן פֶּרְאָנְקָרִיךְ, רְעוֹשִׁיסִירְט<sup>21</sup> דָּוָרָךְ בְּנִימִין לְאַזְּאָרָר<sup>22</sup> (זַעַט ו').

דִּי דָּרָאָמָע אֵיז אַ גַּעַשְׁכְּטָעָ פֿוֹן לִיבָּעָ וּוֹאָס אֵין שְׁטָאָרָקָעָר וּוֹי דָּעַר טּוֹיט. דָּעַר מַחְבָּרָה הָאָט דָּאָרְטָן אַוִּיסְגָּעָנִיצָט אַ סְקִי עַלְעַמְעַנְטָן פֿוֹן יִידִישָׁן פֶּאֱלָקָלָאָר אָוֹן מִיסְטִיק : מִינְהָגִים<sup>23</sup>, גְּלִיְבָעָנִישָׁן<sup>24</sup> אָוֹן חִסְדִּיְשָׁע מְעַשְׁיוֹת<sup>25</sup>. אַוְיָף זִיתָט 4 וּוּעַט אִיר גַּעַפְּנִיעָן<sup>26</sup> אַ קְוָצָן פֶּרְאָגָמָעָנָט, וּוֹאָס אֵיז אַפְּאַעֲטִישָׁעָרָמָל וּוּעַגְּנָעָן דָּעַר לִבְשָׁאָפְּטָ צְוּוִישָׁן דָּעַם הָאָרֶץ<sup>27</sup> פֿוֹן דָּעַר וּוּעַלְט אָוֹן אַ לְּוּיטָרָן קוֹאָלָן. אַנְסְקִי הָאָט וּיְדָק דָּאָרְטָן רְבִין<sup>29</sup> ר' נַחְמָן סִיפְוּרִי-מְעַשְׁיוֹת<sup>28</sup> פֿוֹנָעָם בְּאַוּוֹסָטָן חִסְדִּיְשָׁן רְבִין<sup>29</sup> ר' נַחְמָן בְּרָאַצְלָעָוּעָר<sup>30</sup>: אַוְיָף אִיר וּוּילְט הָעָרָן אָנְזְנְגָלִישָׁע מְוּזְקִיאָ-לִישָׁע אַדְאָפְּטָאָצִיעָ פֿוֹן דָּעַם שְׁטִיקָל, קָעַנְטָא אִיר עַס אַוְיָפְּזָוּכָן אַוְיָפְּן קָאַמְפָאַקְטָלָל<sup>31</sup> פֿוֹן דָּעַר גְּרוּפָע „מִיקָוָה”<sup>32</sup>. דִּי זְינְגָרִין חָנָה קְוּפָּעָר<sup>33</sup> (2011-1946) זְינְגָט עַס דָּאָרְטָן בָּאָגְלִיט אַוְיָפְּן פְּדִיל דָּוָרָךְ אַלְיִסְיָא סּוֹגִינְגָּאָלָס<sup>34</sup>.

אַוְיָף אִיר הָאָט אַ גַּעַלְעָנְגָהִיט<sup>35</sup>, לְוִיפָּט אֵין טְעַטָּעָר זַעַן דִּי פִּיעָסָע — עַס אֵיז כְּדָאי!<sup>36</sup> !

# דער דיבוק<sup>1</sup> אין פאריז



© Pascal Galy

יך האב געהאט דעם פֿאָרגעניגן צו ארבעטען מיט בני-  
מיין לאָזַר און זינע אַקְטִיאָרֶן אַבְּעֵר זַיִעַר יִדְיִישָׁן  
אַרוֹיסְרָעֵד.<sup>31</sup> עַס האָט אוֹף מִיר גַּעֲמָאָט אַגְּרוֹיסְן  
רוֹשְׁם<sup>32</sup> וּאָס זַיִה האָבָן אַלְעַ שְׂטָאָרָק גַּעַשְׁטוּרָעַבְּטָן צו  
זַיִן אָזַוּ פֿינְקְטַלְעַךְ אָוּן אַוְיטָעָנְטִישׁ וּוּסְ' אָזַי נָאָר מַעְלָעַךְ פֿאָר  
מַעְנְטָשָׁן וּוְלְכָעַ האָבָן פֿרְיעַר קִיְּין שָׁוּם<sup>34</sup> וּוְאָרָט אָיַן יִדְיִישׁ נִיט  
אַרוֹיסְגָּעָרָעֵד, אָוּן אַפְּלִילִי<sup>35</sup> מַעְרָסְטָנָס קִיְּין מַאְלָ נִיט גַּעַהָרֶט. אַיַּך  
בֵּין גַּעַוּוֹן זַיִעַר נִיגְעָרִיךְ<sup>36</sup> צו זַעַן דַּעַם סְפַעְקָתְאָקְל גַּעַשְׁפִּילְט  
איַן טַעַטָּעֵר — אָוּן אַיַּך בֵּין נִיט גַּעַוּאָרָן אַנְטוּשָׁט.<sup>37</sup> דַּי פֿאָרְ-  
שִׂידָעָנָה שְׁפָרָאָכָן האָבָן זַיִק גַּאֲרַשְׁיַן פֿאָרְפָּלָאָכְטָן אוֹף דַּעַר  
בִּינְעָה,<sup>38</sup> צַוְּאָמָעָן מִיט דַּעַר מוֹזִיק אָוּן דַּי לִידָעָה. יִשְׁרָפּוֹחַ<sup>40</sup> !  
אַקוּוֹילְעַ גַּרְגָּאָרוֹטְשִׁוּטוּט

עם אַוְונָט וּזַעַן אַיַּך בֵּין גַּעַגְּאָגָעָן אַיַּן טַעַטָּעֵר אַיַּך  
גַּעַוּוֹן אַפְּלוּעַר זַיִל, מִיט אָנָּעָולְמָן וּאָס האָט זַיִק צַוְּ  
גַּעַהָרֶט אַבְּעֵר צַוְּיַי שָׁעָה<sup>41</sup> אָוּן בַּיָּם סּוֹפְּ<sup>42</sup> גַּעַפְּאָטָשָׁט  
ברָאוֹא שְׁטִיעָנְדִיק ! הַינְּטָעָר מִיר זַיְנָעָן גַּעַוּוֹן אַפְּאָר  
שְׁמִיכְלָעָנְדִיקָע יְוָנָעָ-לִיטָּח, הַאָב אַיַּך זַיִגְעָרָגְט צַי סְ'אָז  
זַיִי גַּעַפְּעָלָן. הַאָבָן זַיִגְעָאָגָט אָז יַאֲזַיְנָעָן  
אוֹסְ' אָזַיְנָעָן, "פֿאָרכִישׁוֹפְּדִיק"<sup>43</sup>. הַאָב אַיַּך  
וּוְיִטְעָר גַּעַפְּרָעָגְט אוֹיב זַיִה האָבָן גַּעַקְעָנָט  
די פֿיְעָסָע פֿוּן פֿרְיעַר אַדְעָר גַּעַהָרֶט דַּעַם  
נָאָמָעָן אַנְ-סְקִי. אוֹףְּ בַּיְדָע פֿרָאָגָעָס  
הַאָבָן זַיִגְעָאָקְלָט מִיטָּן קָאָפְּ אַוְףְּ  
נִינְיָן. אָז אָסִימְנָה<sup>44</sup> אוֹסְ' מִיט אַגְּטוֹן  
וּוְילָן אָוּן אַסְ' תָּאָלָאנְט קָעָן מַעַן  
אוֹיפְּטָאָן מַעְשִׁים<sup>45</sup>.  
דַּעַר סְפַעְקָתְאָקְל גִּיטָּת אָנָּן  
וּוְיִטְעָר בֵּין מַאְרָץ 2016 אָיַן דַּי  
גַּרְעָסְעָרָע שְׁטָעָט אָיַן פֿרָאָנְקָרִיךְ  
אוֹן אוֹףְּ אָיַן לַוקְסָעָמְבוֹרוֹגָה.  
רוֹבִּי מַאנְגָּעָט

**מ**ע האָט אַקְעָרְשָׁט<sup>9</sup> אַינְצָעָנְרָט<sup>10</sup> אַנְ-סְקִיְסָפְּ פֿיְעָסָע דַּעַר  
דַּבְּוק אַינְעָם טַעַטָּע „וּשְׁעָרָאָרְ-פְּלִיפְּ“ אַיַּן סֻעַּן  
דַּעַנְיָיְלָעָן פֿאָרִיז. דַּעַר רְעוֹשִׁסְאָר<sup>12</sup> אַיַּן בַּנְיִמְינָן לְאָ  
זָרָן.<sup>13</sup>

עַס אַיְזָעָן זַיִעַר אַנְ-סְקִיְסָפְּ פֿרָאָמְעָסְט<sup>14</sup> צַו  
שְׁפִּילְן דַּעַם דַּבְּוק אַיַּן הַיְנִטְיקָן פֿאָרִיז, פֿאָר אָנָּעָולְמָן<sup>15</sup> וּוּאָס  
וּוּיס דַּאָס רְוּבְּ<sup>16</sup> גַּאֲרָנִיט אַדְעָר זַיִעַר וּוּיְנִיק פֿוּן דַּעַר יִדְיִישָׁעָר  
לִטְעָרָאָטָר אָוּן פֿוּן דַּעַר וּוּלְטָן דַּי מִזְרָח<sup>17</sup>-אַיְרָאָפְּעִישָׁע  
יִידְזָן. דַּעַרְפָּאָר האָט לְאָזַר צַוְּגָעָבָן אַפְּרָאָלָגָג, וּוּאָס  
אַרְיִין דַּעַם עַולְמָן אַיַּן דַּעַר דַּאֲזִיקָעָר וּוּלְטָן, נִישְׁתָּמַת שְׁוּעָר  
דִּידָקְטִישָׁע אַנוֹוִיְזָעָגָעָן<sup>18</sup>, נָאָר מִיט פֿרָאָגָעָס אַרוֹיסְגָּעָנוּמָעָן  
פֿוּן דַּעַר עַטְנָאָגְרָאָפְּעִישָׁע אַנְקָעָט<sup>19</sup> וּוּאָס אַנְ-סְקִי  
אַיַּן 1911. דַּי אַקְטִיאָרָן רְוָפְּן זַיִק גַּאֲרַשְׁיַן פֿאָרְפָּלָאָכְטָן אַוְף דַּעַר  
דַּעַר סְצָעָנָה. פֿרָאָגָעָס וּוּעָגָן גַּיְלָגְלִילִים<sup>20</sup>, וּוּעָגָן עַולְמָדְהָבָא<sup>21</sup>, וּוּעָגָן  
פֿאָרְשִׁידְעָנָה מִינְהָגִים<sup>22</sup> אַוּן גַּלְיְבָנְשִׁיָּן.

אַיְנָעָם וּלְבִּיקָּן גִּיסְטָא קִיְּין פֿאָלְקָלָאָרִישָׁע קָאָלָאָ-  
רִית אַיַּן דַּעַר מִינְמָאָלִיסְטִישָׁע דַּעַרְקָאָרָאָצִיעָ אַיַּן דַּי מַאְדָעָ-  
רָנָעָ מַלְבּוֹשִׁים<sup>23</sup> פֿוּן דַּי אַקְטִיאָרָן, מִיט בַּלְזָזָן וּוּנִיצְקָעָ-  
פֿרְטִים<sup>24</sup> וּוּאָס בַּאֲצִיעָן זַיִק צַוְּ דַּעַר סְבִּיבָה<sup>25</sup>.

פֿוּן דַּי מִזְרָח-אַיְרָאָפְּעִישָׁע יִשְׁבָּוֹת.<sup>27</sup>

קלִינְיָעָ שְׁטִיקְלָעָךְ טַעַסְטָן,  
גַּעַוּאָגְטָעָ אַוְףְּ יִדְיִישָׁ אַדְעָר  
לְשָׁוּן-קוֹדֶשׁ גַּיְבָּן אַיַּן אַבְּעֵר דַּי  
שְׁפָרָאָךְ-לְאַנְדָשָׁאָטָפְּט פֿוּן  
דַּעַר פֿיְעָסָע. אַפְּרָעְכְּטִי  
קָעָ, אַרְגִּינְעָלָעָ מַוּזָּק,<sup>28</sup>  
פֿוּן אַרְעָלְיָעָן דּוֹמָאָן,<sup>29</sup>  
גַּעַשְׁפִּילְט אַוְףְּ אַלְטָעָ  
אַינְסְטְרוּמְעָנָטָן, שָׁאָפְּטִ  
אַמִּסְטְּעָרְיִיעָזָעָ שְׁטִיְ-  
מוֹנְגָּז.<sup>30</sup>

**הַלְּעָן חֲדֵש**

1. DIBEK Le Dibbouk/The Dybbuk 2. de/by Sh. Anski 3. banlieue/ suburb 4. entreprise osée/daring undertaking 5. incorporer/incorporate 6. TFILES prières/prayers 7. Loshn-Koydesh hébreu/Hebrew 8. représentation/performance 9. récemment/recently 10. monté/staged 11. théâtre Gérard Philipe, Saint-Denis 12. metteur en scène/director 13. BINYO-MEN Benjamin Lazar 14. sérieux défi/great challenge 15. OYLEM public 16. ... ROV pour la plupart/for the most part 17. MIZREKH de l'Est/eastern 18. indications 19. enquête/survey 20. GILGULIM réincarnations, sing. Gilgol 21. OYLEM-HABE le monde à venir/the world to come 22. MINHOGIM coutumes/customs, sing. minhog 23. MALBUSHIM vêtements/clothing, sing. Malbesh 24. PROTIM détails, sing. Prat 25. évoquent/refer to 26. SVIVE milieu 27. YESHIVES académies talmudiques/Talmudic academies 28. Aurélien Dumont 29. atmosphère/mood 30. Khodosh Hélène Khodoss 31. pronunciation/pronunciation 32. Royshem impression 33. ont cherché à/endeavored 34. ... shum aucun/not a 35. AFILE même/even 36. curieuse/curious 37. déçue/disappointed 38. entremêlés/combined 39. scène/stage 40. YASHER-KOYEH felicitations/congratulations 41. sho heures/hours 42. SOF fin/end 43. FARKI'SHEFDIK envoûtant/enchanting 44. SIMEN ici la preuve/her proof 45. MAYSIM exploits/great deeds.

# דער דיבוק<sup>1</sup>

[א פֶּרְאָגְמַעַנְט]

פֿוֹן שֶׁ. אַנְ-סְקִי<sup>2</sup>



פלְאַקָּאַט צוֹ דָעֵר פִּיעָסָע דָעֵר דִּיבּוֹק דָוָרָן  
העֲנָרִיק בְּעַרְלָעוֹוי (1920)

1. DIBEK  
Le Dibbuk/  
The Dybbuk 2. Sh.  
Anski 3. au bout du  
monde/at the end of  
the world 4. jaillit/runs  
5. source limpide/pure spring  
6. car/because 7. ne se lasse  
pas de le regarder/is never sated  
with looking at him 8. languit/  
longs 9. désire/desires 10. tend  
assoiffé vers/thirsts after 11. וְנִאֶרְ וְנִאֶרְ dès que/as soon as 12. ... REGE même un  
instant/for even an instant 13. khies force vitale/life force 14. au même mo-  
ment/at the same moment 15. lui donne/gives him 16. le jour décline/the  
sun sets 17. fils lumineux/shining threads 18. et il y a/and there is 19. intègre/  
righteous 20. bienveillant/gracious 21. ramasse/gathers 22. tisse/weaves.

זֶה עַק וּוּעַלְתָּן<sup>3</sup> אֵיז דָא אַ הַוִּיכָעֶר בָּאַרגָּ, אָוֹן אוּרִיךְ דָעֵם  
בָּאַרגָּ לְגַט אַ גְּרוּיסָעֶר שְׂטִיִּין, אָוֹן פֿוֹן דָעֵם שְׂטִיִּין  
שְׁלָאָגָט<sup>4</sup> אַ לְוִיטָעָרָר קְוּוֹאַל<sup>5</sup>. אָוֹן אוּרִיךְ דָעֵם אַנְדָעָר  
עַק וּוּעַלְתָּן גַּעֲפִינְט זִיךְ דָאָס הָאָרֶץ פֿוֹן דָעֵר וּוּעַלְתָּן,  
וְאָרְן<sup>6</sup> יַעֲדָע זַאַךְ אֵין דָעֵר וּוּעַלְתָּן הָאָט אַיר הָאָרֶץ אָוֹן דִי וּוּעַלְתָּן  
אֵין גַּאנְצָן הָאָט אֵין גְּרוּיסָה הָאָרֶץ. אָוֹן דָאָס הָאָרֶץ פֿוֹן דָעֵר וּוּעַלְתָּן  
לְאֹזֶת נִישְׁתָּחָאָפְּ זַיְן בְּלִיקְ פֿוֹן לוּיטָעָרָן קְוּוֹאַל אָוֹן קָאַן זִיךְ אוּרִיךְ  
אִים זָאַט נִישְׁתָּחָאָפְּ אַנְקוֹקְן<sup>7</sup>, אָוֹן עַס בְּעַנְקָטְ<sup>8</sup> אָוֹן גְּלוּסְטְ<sup>9</sup> אָוֹן צִיטְ  
זִיךְ דָוְרְשְׁטִיקְ<sup>10</sup> צָוְם לוּיטָעָרָן קְוּוֹאַל, נָאָר עַס קָאַן דָעֵם קְלֻעְנְסְטָן  
טְרָאָט צָו אִים נִישְׁתָּחָאָפְּ מַאְכָן. וְאָרְן וְוִי דָאָס הָאָרֶץ רִירְט זִיךְ נָאָרְ<sup>11</sup>  
פֿוֹן אַרְטְ, פְּאַרְלִילְרָט עַס פֿוֹן דִי אַוְיְגָן דָעֵם שְׁפִּיצְ בָּאַרגָּ מִיטְ דָעֵם  
לוּיטָעָרָן קְוּוֹאַל, אָוֹן אֹז דָאָס הָאָרֶץ פֿוֹן דָעֵר וּוּעַלְתָּן זַעַט נִישְׁתָּחָאָפְּ  
דָעֵם לוּיטָעָרָן קְוּוֹאַל כָּאָטְשָׁ אַיִּין רִגְעָן<sup>12</sup>, פְּאַרְלִילְרָט עַס דָאָס חִוּוֹת<sup>13</sup>.  
אָוֹן צָו גְּלִיְיךְ<sup>14</sup> מִיטְ דָעֵם הַיְבִיט אָן שְׁטָאָרְבָּן דִי וּוּעַלְתָּן.  
אָוֹן דָעֵר לְוִיטָעָרָן קְוּוֹאַל הָאָט נִישְׁתָּחָאָפְּ קִיְּין אַיִּיגְעָנָעָן צִיטְ אָוֹן עַר לְעַבְטָ מִיטְ  
דָעֵר צִיטְ, וְוָאָס דָאָס הָאָרֶץ פֿוֹן דָעֵר וּוּעַלְתָּן שְׁעַנְקָטְ<sup>15</sup> אִים.  
אָוֹן דָאָס הָאָרֶץ גִּיט אִים נָאָר אֵין טָאָג. אָוֹן אֹז דָעֵר טָאָג פְּאַרְגִּיְיטְ<sup>16</sup>,  
הַיְבִיט אָן דָעֵר לוּיטָעָרָן קְוּוֹאַל זַיְגָעָן צָו דָעֵם הָאָרֶץ פֿוֹן דָעֵר  
וּוּעַלְתָּן, אָוֹן דָאָס הָאָרֶץ פֿוֹן דָעֵר וּוּעַלְתָּן זַוְגָעָן קְוּוֹאַל.  
אָוֹן זַיְעָר גּוֹזָאָג פְּאַרְשָׁפְּרִיט זִיךְ אַיְבָּעָר דָעֵר וּוּעַלְתָּן, אָוֹן עַס  
גּוֹיְעָן אַרְוִיס פְּוֹנְגָעָם גּוֹזָאָג לְיִכְתְּנִיקָע פְּעַדְעָם<sup>17</sup> אָוֹן צִיעָן זִיךְ  
צָו דִי הַעֲרָצָעָר פֿוֹן אַלְעָ וְזַאֲכָן אֵין דָעֵר וּוּעַלְתָּן אָוֹן פֿוֹן אֵין  
הָאָרֶץ צָו אַנְדָעָרְן... אָוֹן עַס אַיְז פְּאַרְאָן<sup>18</sup> אַ רְעַכְתְּפְּאַרְטִיקְעָרְ<sup>19</sup>  
אָוֹן לְיִטְזְוָלְקִעְרָר<sup>20</sup> מֵאָן, וְוָאָס גִּיט אָום אַיְבָּעָר דָעֵר וּוּעַלְתָּן אָוֹן  
קְלִיבְטָן<sup>21</sup> דִי לְיִכְתְּקָע פְּעַדְעָם פֿוֹן דִי הַעֲרָצָעָר אָוֹן וּוּבְטָפְּ<sup>22</sup> פֿוֹן זִיךְ  
צִיטְ. אָוֹן אֹז דָעֵר וּוּבְטָפְּ אַרְסָס גַּאנְצָן טָאָג, גִּיט עַר אִים אָפְּ דָעֵם  
הָאָרֶץ פֿוֹן דָעֵר וּוּעַלְתָּן, אָוֹן דָאָס הָאָרֶץ פֿוֹן דָעֵר וּוּעַלְתָּן גִּיט עַס אָפְּ  
דָעֵם לוּיטָעָרָן קְוּוֹאַל. אָוֹן עַר לְעַבְטָ נָאָךְ אַ טָּאָג...

א

# וּרָאֵם הַעֲרֹת זִיכְרָה ? דָּעֵר טֻמְסַטְעָם יַעֲרֹת זִיכְרָה !

פֶּאָר אויסצונג<sup>13</sup> פֿון דִי אַלְטָע נָומְעָרָן (זַעַט זִיְתָן 10-11) אָוָן אַנְיקָ פֶּרְמִים-אָרגְוּלִיס מִיט בָּעֵטִי רַיְכָעָר האָבָן גַּעַשְׁפִּילְט אַסְצָעַנְקָע „בִּים פְּסִיכָּאָנָּאָלִיטִיקָעָר“ (זַעַט ז' 10). דִי שִׁימָחָה האָט זִיכְרָה גַּעַנְדִּיקְט, וּסְבָס אַדְאָרָף צָו זִין, מִיט לַעֲקָעָד אָוָן ברָאנְפָּן<sup>14</sup> (זַעַט ז' 12)...

**א סּוֹרְפְּרִיו**  
דָּעֵר סּוֹרְפְּרִיו אַבְּגָעָר אַיִז גַּעַקְוּמָעָן אַיִז פְּאָרָעָם פֿון אַסְלָאָם<sup>15</sup> אַוְיף יִדְּישׁ. אָוִיב אִיר וּוַיִּסְטָט נִיט וּוְאָס דָּאָס אַיִז אַסְלָאָם, וּזַעַט אִיר גַּעַפְּינְעָן אַס דָּעַרְקָלְעָרוֹנָג אָוָן אַשְׁיְינְעָם מַוְסְטָעָר<sup>16</sup> אַוְיף זָו' 6-9.

**א נָאָכוֹוָאָרט**  
אַצְּיַטְּשִׁרְיָפֶט לְעַבְט צּוֹלִיב אִירָע לִיְיַעְנְרָס... נָאָר אַוְיך אַדְאָנָק דִּי שְׂרִיבָעָרָס — אַיְינְמָאָלִיקָע אַדְעָר פְּסָדְרִיךְעָק<sup>17</sup>, גַּעַנְיִטְעָע יִדְּישׁ-קָעְנְעָרָס אַדְעָר נִיעָז תְּלִמְדִידָם<sup>18</sup> — וּוְאָס שִׁיקָּן אַרְיִין זַיְעָרָע, שָׁאָלְהָנְגָעָן. שְׂרִיבָעָר אַוְנדָז וּוְאָס אִיר וּוְילְטָט נָאָר — מַעַשְׁהַלְעָק<sup>19</sup>, לִידְעָר, בְּרִיוֹ וּוְעָגָן וּוְאָס עַס טָוָט זִיכְרָה בַּי אִיךְ, קָאָמְעַנְטָאָרָן אַדְעָר טָעָנוֹת<sup>20</sup>... מִיר לִיְיַעְנָע אָוָן נָעַמָּען זִיכְרָה צָוָם הַאָרָצָן אַלְץ וּוְאָס אִיר זָאגָט, אָוָן מִיר האָבָן לִיב צָו דָּרוֹקָן נִיעָז טָלָאלָאנְטָן.

**ר** עַן סְאִיז אַרְוִיס לְעַצְּטָן יוֹלִי דָּעֵר הַונְּדָעָרְטָסְטָעָר נָוָה מַעַר פָּוֹנוּמָע יִדְּישָׁן טֻמְסַטְעָם, האָבָן מִיר זִיכְרָה אַלְיאַין גַּעַפְּאַטְשָׁת בְּרָאוֹוָא אָוָן בָּאַשְׁטִימָט אָז מִיר דָּאָרְפָּן זִיכְרָה מַאֲכָן אַשְׁמָה<sup>2</sup> צָו פְּיִיעָרָן<sup>3</sup> (קִין עַיְן-הַרְעָה<sup>4</sup> אָוָן-דוּזָּר 20 סְטָטָן גַּעַבְּוִירְנְ-טָאָג). דִי שִׁימָחָה האָט מַעַן גַּעַפְּרָאַוּעָט אַשְׁבָּת<sup>5</sup> נָאָך מִיטָּאָג, דָּעֵם 7 טָנָן נָאָוּעָמְבָּה.

דָּעֵר זָאל אַיִז גַּעַוּעַן פֿוֹל, אָוָן מִיט אַבְּיִסְלָמְוִיק פֿון מַארְט דָּעַרְאַיְעָר<sup>6</sup> אָוָן דִי קָלְעַזְמָאָרְיִילְעָק<sup>7</sup> אַיִז דִי שְׁטִימָונָג<sup>8</sup> גַּעַוּוֹאָרָן גַּאֲרָפְּרִילְעָן. נָאָך דָּעֵם האָט מַעַן גַּעַזְוּן אַקוֹּרְצָן אָוָן נִישְׁטָה וּיְיִעַרְעָן „דָּקְוּמָעְנְטָאָר-“ פְּילָם<sup>9</sup> (גַּעַמְאָכָט פֿון טָל חַבְּרָה כִּיבָּאָוּסְקִי<sup>10</sup>) אַיִז וּוּעָלְכָן מַע זַעַט דִי רַעַדְאָקְצִיעָוָס פָּרוּוֹת אַרְבָּעָטָן אַיִבָּר דָּעֵם קָוְמַעְנְדִּיקָן נָוּמָה. דָּעַרְאָאָך האָבָן דִי דָּרְיִי רַעַדְאָקְטָאָרְשָׁעָס דָּעַרְצִיְּלָט דִי גַּעַשְׁכִּטָּעָפְּנָעָם טֻמְסַטְעָם, מִיט גַּוְטוּ וּכְרָנוֹנוֹת<sup>11</sup> אָוָן קָאָמִישָׁע אַדְעָר דָּרְאָמָאָטִישָׁע אַנְעַקְדָּאָטָן, וּוְיִיְעָרָע אַדְעָרָע זִיכְרָה אַלְטָע וּוְעַטְעַרְאָנְעָן צְוִירִק פָּנְעָם פָּרָאָנט. מַע בְּלַעַטְלָה האָט זִיכְרָה וּוְיִזְעָרָה וּסְהָרָבָה אַיִז 1995, וּוְיִזְעָרָה בְּלַעַטְלָה האָט זִיכְרָה אַנְטוּוּקָלָט פֿון באַשְ׀יִידָעָנָע<sup>12</sup> פִּיר זִיְתָן אָוָן דִי עַרְשָׁתָה יָאָרָן בַּיְזָקְט זִיְתָן אָוָן צָוּוִי קָאָלִירָן, אָוָן אַיְצָט בַּיְזָוּלָף זִיְתָן אָוָן אַלְעָ קָאָלִירָן. מַע האָט פְּאַרְגְּעַלְיִינְט אַ



די דָּרְיִי רַעַדְאָקְטָאָרְשָׁעָס. פֿון רַעְכְּטָס :  
נָאָטְאָלִיעָ קָרְיִינְצָקָא, עַוְלָיָן גַּרְמְבָעָרָג  
אוֹן רַוְבִּי מַאֲנָעָט

1. a un an de plus/has a birthday
2. SIMKEH fête/party
3. fêter/celebrate
4. KEYNEYNHORE que le mauvais œil soit écarté !/no evil eye!
5. shabes shabbat
6. Marthe Desrosières
7. "Petits Musiciens"/"Little Musicians"
8. ambiance/mood
9. <http://www.yiddishweb.com/tamtam100>
10. Tal Hever-Chybowski
11. ZIKHROYNES souvenirs/memories
12. modestes/modest
13. extraits/excerpts
14. gâteau et vodka/cake and vodka
15. échantillon/sample
16. KESEY'DERDIKE permanents/constant
17. expérimentés/experienced
18. TALMIDIM étudiants/students
19. MA'YSELEKH petites histoires/little stories
20. TAYNES reproches/complaints.

# טעם-טעם-סלאמ !



פֶאָר דֵי ווֹאָס ווַיְיסָן נָאָר נִיט ווֹאָס אַיּוֹ אַ סְלָאָם,  
הָאָבָן מִיר אַפְגָעָזָוְכָט דָעַם שְׂטָאָם<sup>1</sup>  
גַעֲפָנוּן אַ גְּרָאָם<sup>2</sup>  
אוֹן אַונְטְּדָעָקָט אַ מְעָשָׂה<sup>3</sup> מִיט אַ פְּינִינָם טָעָם.<sup>4</sup>

„סלאמ“ איז אַ סָאָרט פֶאָזְיַע ווֹאָס מַע רַעַצְיַירַט אוֹיְף אַ  
קוֹל<sup>5</sup> מִיט אַ שְׁטָאָרְקָן רִיטָעָם. דִי מַאְדָע הָאָט זִיךְרָן  
אַנְגָעָהוּבָן אֵין אַמְעָרִיקָע, וַיְיָ אַ וַוְאָרִיאָנְט פָוָן  
דִי פֶאָרְגָעָלְיִיעָנְטָע לִידְעָר פָוָן דִי „בֵּיט<sup>6</sup>-פֶאָעָטָן“  
פָוָן דִי 505 עָרְיָאָן, נָאָר אַרְגָאַנְיִירָט וַיְיָ אַ  
פֶאָרְמָעָסְט<sup>7</sup>, מִיט אַ זְוּרִי אוֹן מִיט פַרְעָמִיעָם.  
סְאִיז עָפָעָם צְוִיָּשָׁן אַ פֶאָעְזְיַעְרַעְצִיטָאָל אוֹן  
אַ טַאָלָאנְטָרְנָעָע<sup>8</sup>. דָאָס עַרְשָׁטָע מַאל ווֹאָס  
אוֹזָא סְפַעְקָטְאָקָל אַיּוֹ גַעֲוָעָן אֵין שִׁקְאָגָא אֵין  
1986. דָעַר גַרְוְנְדָבָטִיט<sup>9</sup> פָוָנוּם ווֹאָרט אוֹיְף עַנְגָלִיש אֵין  
אַ קְלָאָפָע<sup>10</sup> אוֹן מַע הָאָט עַס גַעֲנָמוּן פָוָן פֶאָרְשְׁפִידְעָנָע  
שְׁפִילָן (טָעָנִים, בִּיסְבָּאָל, בִּרְדּוֹשׁ...) וּוּוּ עַס מִינִינְט אַ  
גְרוֹוִיס גַעֲוָוִינָס. דָעַר פֶעֱנָאמָעָן הָאָט זִיךְרָן הַרְשָׁפְרִיט אֵין  
אַנְדָעָר לְעַנְדָעָר אוֹן אוֹיְף אַנְדָעָר שְׁפָרָאָכָן, נָאָר אוֹיְף  
וּוַיְפָל מִיר ווַיְיסָן<sup>10</sup>, אַיּוֹ דָעַר סְלָאָם אוֹיְף דָעַר טָעַם-טָעַם  
פֶיְיעָרָוָג גַעֲוָעָן דָעַר עַרְשָׁטָעָר סְלָאָם אוֹיְף יִדְיש !



- 1. *ici* origine/her origin
- 2. rhyme/rhyme
- 3. MAYSE histoire/story
- 4. TAM saveur/her charm
- 5. ... KOL à haute voix/aloud
- 6. "Beat"
- 7. concours/contest
- 8. sorte de radio crochet/talent show
- 9. sens premier/basic meaning
- 10. à notre connaissance/as far as we know.

# חֶבְרִישׁ<sup>1</sup>

## פָוּן שְׁרוֹן בָּר־כּוֹכְבָּא<sup>2</sup>



נאך אֹזֶא קַלְיאָטְשָׁע<sup>38</sup> וּוֹאָס שַׁלְעֵפֶט זִיךְ אֲוִיפָה דַעַר גָּאָס  
סְאַיּוֹן אַזְעַלְטְּנִיקִיטָה אַשְׁיִינָה אָוָן אַמְלָכָה<sup>39</sup> צִי אָן אָס<sup>40</sup>  
דַאָס הַיִסְטָה אַקְאָרְטָה וּוֹאָס זִי גַעֲוִוִינְטָה  
אַלְעַה הַעֲרָצְעָרָגָה גַאָר גַעֲשְׂוִינְהָה.

תַּסְ-וּנְשָׁלָם<sup>41</sup> אָונְדוּזָעָר לִידָל,  
כְּיוּעַל בָּאַלְדָה אַוּוּקְלִילִיגָן דִי פִידָל  
נָאָר דַעַר טֻעַמְיטָעָט וּוֹעַט נָאָך לְאָנָג  
טֻעַמְיטָעָמָן גַעַשְׁמָאָק אָוָן הוַיְיךְ דַאָס יַדְיִשְׁע גַעַזָּאָג !

1. *kha'VERISH* amicalement/in a friendly manner 2. *Sharon Bar-Kochva* 3. *khAVEYRIM* amis/friends, *sing.* *kHAVER*  
4. *kho'sHEVE* éminents/distinguished 5. *défi/challenge* 6. *digne/worthwhile* 7. *pauvre de moi/poor me* 8. *KOL* voix/voice 9. *OL* fardeau/burden 10. *DAYGET* ... ne vous inquiétez pas/don't worry  
11. *po'sHETE* simple 12. *mot magique/magic word* 13. *MASKIM* d'accord/agreed 14. *OMEY'N* amen 15. *REYSHIS-khokhme* tout d'abord/first of all 16. *GEKHOLEMT* rêvé/dreamed 17. travailleuses et attentives/hard-working and careful 18. *diminutif de Rubyé/diminutive of Rubyé* 19. grenade/pomegranate 20. *TA'MEDIK* savoureux/appealing 21. "cool" 22. *poshet* ... shier simplement sans limite/simply endless 23. *MAYLES* qualités/virtues 24. *MINASTA'M* certainement/certainly 25. ... *YAM* une mer trop profonde/too deep a sea 26. *ici* pilier/her pillar 27. *AKHROYNE* AKHROYNE KHOVIVE enfin et surtout/last but not least 28. *gi'BERTE* héroïne 29. *ici* tout le bazar/her the whole caboodle 30. ... *YAM* SUF diviser les flots de la mer Rouge (entreprise très difficile)/the parting of the Red Sea (very difficult task) 31. *diminutif de/diminutive of charrette/cart* 32. *duROI* 33. frêles épaules/frail shoulders 34. *khAYE* animal 35. *AGEV* au fait/by the way 36. métaphore/metaphor 37. *STAM* simplement/merely 38. haridelle/old mare 39. *MALKE* reine/queen 40. as/ace 41. *TAM-VENISHLEM* complet et achevé/completed and done.

טַיְעַרְעַ חֶבְרִים<sup>3</sup> אָוָן חַשְׁוּבָעָג<sup>4</sup> גַעַסְט  
מִיר זַעַנְעַן זִיךְ צְנוּיָה גַעַקְוּמָעָן דָא אֲוִיפָה אַפְּאַרְמָעָט<sup>5</sup>,  
די מִיסְיָע אַיְזָה וּוּעַדְיקָע<sup>6</sup>, דַעַר צִיל אַיְזָה גַעַהְוִיבָן :  
בָּאוֹזְגָעָן אָונְדוּזָעָר טֻעַמְיטָעָט בֵּיז אַיְזָה הַימְלָעָן אוּיבָן !

נָאָר אַיְזָה אַלְיִין הַאָב נַעַבְעָן<sup>7</sup> נִשְׁתְּ קִיְין שְׁטָאַרְקָן קוֹל<sup>8</sup>,  
איּוֹ בָעַט אַיְזָה אַיְזָה, אַיְזָה וּזְאַלְטָה מִיד תַּאֲקָעַה הַעַלְפָן מִיטָן עוֹלָה<sup>9</sup>,  
נָאָר דַאָגָהָט<sup>10</sup> נִשְׁתְּ, חֶבְרִים, סְאַיְזָה גַעַר אַפְּשָׁוּטָעָה<sup>11</sup> זַאָך :  
וּוֹי בָּאַלְדָה אַיְזָה וּוֹעַל בָּאַמְעָרָקָן אָז מִין קוֹל וּוֹעַרְטָשׁ שְׁוֹאָן,

וּוֹעַל אַיְזָה דַי הַאָגָט דָא אַוִּיפָהִיבָן, אָוָן אַיְזָה וּוֹעַט פִּיעַרְ-פֶּלָאָם.  
אֲוִיפָה אַיְזָה קַוְל מִיט מִיר זַעַנְעַן דָאָס צִיכְנוֹוָאָרט<sup>12</sup> : טֻעַמְיטָעָט.  
צִי זַעַנְעַן אַיְזָה מִסְכִּים<sup>13</sup> ? עַנְטָפָעָרְטָה נִית מִיט יָאָצִי נִיְין,  
זָאָגָט פְּרָאָסְטָה אָוָן פְּשָׁוּט טֻעַמְיטָעָט, דַעַר הַיְנְטִיקָעָר „אָמָן“<sup>14</sup>.

רָאַשְׁתִּיחַכְמָה<sup>15</sup>, לְאַמִּיךְ גַּלְיִיךְ דַעַרְמָאַנְגָּעָן דַי מַאְדָאמָס,  
וּוֹאָס אָן זִי וּוֹאַלְטָה מַעַן וַיְכַעַר נִשְׁתְּ גַעַחְלָוָמָט<sup>16</sup> פָּוּן טֻעַמְיטָעָט :  
וּוֹאָס אָרְבָּעָזָם אָוָן אַוִּיפָהִירְקָזָם<sup>17</sup> קְלִיבָן זִי זִיךְ אָוָיס,  
דָאָס בָּעַסְטָע אָוָן דָאָס שְׁעַנְסָטָע, דַעַר טֻעַמְיטָעָט זָאָל אָרוֹיס.

אָונְדוּזָעָר רָוּבְּלָעָה<sup>18</sup>, דָאָס וַיְיִסְטָה אַיְזָה דָאָך, אַיְזָה וּוֹי אַמְּלָגְרוּיִם<sup>19</sup> פּוֹל  
מִיט גַעַדְאַנְקָעָן אָוָן אַיְדִיְעָן, אַיְזָה טַעַמְעַדִּיק<sup>20</sup> אַי „קוֹלָה“<sup>21</sup>!  
מִיר דַאָנְקָעָן דָעַם זְוֹרָנָאַלְזְגָּאָט אַיְזָה פָאָר אַיְזָה,  
וּוַיְיִלְאָר פָעַסְמִיסְטִישָׁ גַוְטְסִקִיָּתָה אַטְפָוּט נִשְׁתְּ קִיְין שִׁיעָר<sup>22</sup>.

נָאַטְאַלְיָעָם מַעְלוֹת<sup>23</sup> אָוָן טַאַלְאָנְטוֹן, קָעָן מַעַן מַנְהָסָתָם<sup>24</sup>,  
נִשְׁתְּ אַוִּיסְרָעַכְעָנָעָן בֵּין סָוִף — סְאַיְזָה צַו אַטְיְפָעָר יִמְסָדָה<sup>25</sup>.  
אַיְר שַׁאַרְפָּעָר בְּלִיק אָוָן מַילְדָע פָעַדְעָר זַעַנְעַן גַעַר דַעַר שְׁטָאָס<sup>26</sup>,  
פָוּן יְעַדְעָנָה נָוּמָעָה, וַיְנַט דָעַם אַנְהִיבָּפָוּנָעָם יַדְיִשְׁנָן טֻעַמְיטָעָט.

אַחֲרָוָה אַחֲרָוָה חַבְּיכָה<sup>27</sup> קוּמָט מַעַן צַו עַוּולִינָעָן,  
אָונְדוּזָעָר גַּבְּרוּתָעָה<sup>28</sup> אָוָן הַעַלְדִּין פָוּן אַוְמְעַגְלָעָכָע טַעַרְמִינָעָן :  
קְאַרְעַקְטוֹרָן, אַילְוָסְטְרָאַצְיָעָס אָוָן דָעַם גַּאנְצָן טַאָרָאָרָם<sup>29</sup>,  
וּוֹעַט זִי גִיךְ אָוָן שְׁטָאַלְזָה בָאַקְעָמָהָן, פְאָרָן יַדְיִשְׁנָן טֻעַמְיטָעָט.

וּוַיְיִלְאָר אַרְוִיסְגָּעָבָן דָעַם טֻעַמְיטָעָט אַיְזָה וּוֹי שְׁפָאַלְטָן דָעַם יִמְסָדָה<sup>30</sup>,  
דָאָס קְלִינָעָה וּוֹעַגְלָה<sup>31</sup> פָוּן רַעַדְאַקְצִיעָה צִיטָעָרְטָה תַּאֲקָעָה אָוָן דַעְרוֹף<sup>32</sup>  
קָעָנָעָן דַי רַעַדְאַקְטָאַרְשָׁעָס נִשְׁתְּ פְאָרָן אַיְזָה אַקְלָעָם !  
זִי מַזְוָן גַעַר אַלְיִין עַס טְרָאָגָן, סַע זָאָל אַיְם זִין בָאַקְוּעָם !

אֲוִיפָה זַיְעַרְעַשְׁעָדָה שְׁמַאְלָעָה פְלִיצְעָס<sup>33</sup> רֹות אַהֲפָאָטָם !  
די חַיה<sup>34</sup> הַאָב אַיְזָה, אַגְבָּה<sup>35</sup>, אַוִּיסְגָּעַלְקִילָּבָן נִשְׁתְּ נָאָר צְוִילָבָן גְּרָאָם  
מִיטָן נָאָמָעָן פָוּן בָּאַלְיִבְטָן יַדְיִשְׁנָן טֻעַמְיטָעָט  
נָאָר אַיְזָה צְוִילָבָן מַעְטָאַפְּעָר<sup>36</sup>, וּוַיְיִלְאָר עַר אַיְזָה נִשְׁתְּ סָתָם<sup>37</sup>

# גָאַטִישׁ<sup>1</sup>

## טל חֶבְרֵ-כִּיבָּאוֹסְקִי<sup>2</sup>

ווי פֿון חַלוּם<sup>3</sup> דָעַרְוָאַכְט

איַן אֲ טָנוּקָעַלְעָרְ נָאַכְט

איַן אֲ פָאַרְיוֹזָעְרְ גָאַס

שְׂטִילְ אָוָן קָאַלְטְ אָוָן בְּלָאָס<sup>4</sup>

שְׂטִיְ אַיךְ אָונְטָעְרְ אֲ לְאַמְתְּעָרְ

אָוָן וּוְאַרְטְ

אוִיפְ וּוְאָסְ ?

אוִיפְ וּוְעַמְעָן ?

אוִיפְ אַים וּוְאַרְטְ אַיךְ...

אַטְ קוּמְטְ עַרְ

זִין סְלָוּעַטְ אַיזְ קָלְאָרְ אָוָן דִּיְטְלָעְךְ<sup>5</sup>

זִין בָּאָרְדְ, זִיןְעַ בְּרִילְןַ, זִיןְ מָאַנְטְלַ אַיזְ שְׂוֹאָרְץ

יאָ, דָאָסְ אַיזְ עַר...

דָעַרְ רְבִי<sup>6</sup>...

הִיטְשָׁקָאָקְ נִיבָּאָרְסְקִי,

יְצָחָקְ אַרְנְנוּוֹאָרְסְקִי,

אֲ שְׂרָעְקָלְעָכְעָרְ, אֲ גָאַטִישׁרְ פָּאַרְשְׁוִיןְ.

עַרְ קוּמְטְ אוִיפְ צַוְ דָעַרְשְׁעַקְןַ

מִיטְ שְׂוִידְעָרְלָעְכְעָיְ וּוְיְזִיעָסְ פֿוןְ טְעַמְ-טְעַםְ.

פֿוןְ שְׂרָעְקָלְעָכְעָ בְּאַשְׁעַפְעַנְיִשְׁןְ

גָלוּסְטְ אַים<sup>9</sup> צַוְ דָעַרְצִילְןַ.

כְּוַיְלְ נִישְׁתְ הָעָרְןַ וּוְעַגְןַ זַיְיַ,

טְעַמְ-טְעַמְיסְטַןְ קָאַנְיְבָאָלְןַ.

גַיְ אַרוּקַ, כְּבִינְ נִישְׁתְ קִיְינַ בְּעַלְןְ<sup>10</sup>.

נָאָרְ עַרְ בְּלִיבְטְ דָאְ אָוָן דָעַרְצִילְטַ

אָוָן זִיןְ צָוְגְ הִפְנָאַטְיִזְרְטַ

אָוָן זִיןְ וּוְיְזִיעָסְ אַיזְ גָּעַרְאַמְטְ<sup>11</sup>.

בְּלִיבְ אַיךְ שְׂטִיןְ אָוָן אַיךְ הָעָרְ :

איַן אֲ שְׂטָעַטְ אַיןְ אַיטְאַלְיַעַ

וּוְיִינְטְ נָאַטְאַלְיַעַ פָּאַטְאַלְיַעַ.

אֲ גָעַפְעָרְלָעְכְעָרְ קָאַנְגָאַלְיַעַ,

אַלְעַ מָעֻנְעַרְ מָאַכְטְ זַיְ קָאַלְיַעַ.<sup>12</sup>

איַן אֲ דָעַרְפְּלָאַלְ אַיןְ וּוְאַלְיַןְ<sup>13</sup>

לְעַבְטְ דִיְ גְּרוּיְלִיקְעַ וּוּלְלַןְ.

פּוֹלְ מִיטְ כְּעַסְ<sup>15</sup> אָוָן דִּיצְפְּלַןְ,

אַוְשְׁ פֿוןְ פְּרִיסְיְשַׁןְ<sup>16</sup> בְּעַרְלַןְ.

שְׂרָעְקָלְעָכְעָרְ פֿוןְ זַיְ אַיזְ רְבִיְ,

אֲ מְכַשְּפָה<sup>17</sup>, שְׁבוּיְ-דּוּבִי.

קָאַכְטְ זַיְ קִינְדָעַרְ אַיןְ דָעַרְ הָרְבִי<sup>18</sup>

אָוָן בְּאַגְרָאַבְטְ זַיְ אַיןְ אֲ גְרָבִי<sup>19</sup>.



1. gothique/Gothic 2. Tal Hever-Chybowski 3. khOLEM rêve/dream  
4. pâle 5. distinct 6. REBE maître/master 7. personnage/character  
8. horribles/horrible 9. il a envie/desires 10. ... BALN je n'ai pas en-  
vie/I don't want (to hear) 11. rimé/rhymed 12. dévaste/devastates  
13. Volhynie/Volhynia 14. horrible/dreadful 15. KAS colère/anger  
16. prussien/Prussian 17. MAKhsHEYFE sorcière/witch 18. déforma-  
tion de/of poêle/stove 19. déformation de/of trou/hole גָרָובְ הָרְבָעַ

סתם<sup>1</sup> א סلام

**אָטַעַמְדָעַמְנִיצָעַ<sup>2</sup>**  
**פָּוֹ� עֲוֹלֵי גְּרוּמְבָּעָרָג**

איך בין א טעם-טעמניצע,  
כ' שרייב ניט קיין מליזה<sup>3</sup>,  
כ' זאג וואס אין מײַן קאָפּ  
אוֹן מאָך זיך א היפֿ-האָפּ.



# אַ ווֹאָרְעָנוּנָגֵג<sup>4</sup> יְעָדָן בְּעַלְן<sup>5</sup> מִיטְצָוָאָרְבָּעָטָן אַינְעָם יִידְישָׁן טָעַם-טָעַם פֿוֹן יִצְחָק נִיבָאָרְסָקִי

א זינגריגל איז : א פּוֹגֶל ווֹאָס זִינְגֶט ;  
א קלינגנווארט<sup>6</sup> איז : א ווֹאָרט ווֹאָס סַע קְלִינְגֶט .  
א זוֹיגְקִינְד<sup>7</sup> — אַ קִינְד ווֹאָס זּוֹיגְט אָוּן נָגְט<sup>8</sup> ;  
א יָגְהָונְט<sup>9</sup> — אַ הָונְט ווֹאָס לוֹיֶפֶט אָוּן יָאָגֵט .  
א פְּלִיכְיִיש אַז טָקָע אַ פְּיִיש ווֹאָס פְּלִיט ,  
א שׂוּמִינְשּׁוֹק — אַ זְשּׁוֹק<sup>10</sup> ווֹאָס שׂוּמִינְט גַּעֲנִיט .  
נָאָר זִי גְּעוֹוָאָרָנט , ווּרְטָעָר-קְלִיבָּעָר :  
א בער ווֹאָס שְׁרִיְיט אַז נִישְׁתְּקִין שְׁרִיְיבָּעָר !

**רְבָנוֹתָם<sup>12</sup> אָוֶן דָעַר הַיְפָאָפָאָטָם  
פָּוֹן טָל חַבְרַ-כִּיבָאָוּסְקִי**

א מלא האט רבנויתם – טעם-טעם  
געזען א היפאפעטאם – טעם-טעם  
געיזאגט האט ער „מן-הסתם<sup>13</sup>“ – טעם-טעם  
דו וויסט נישט פון וואנט<sup>14</sup> אין שטאמ" – טעם-טעם

“מִיכָּה אַלְטַסְטוֹ פֵּאַר אָן אִישׁ-תָּמָם? ” – טעם-טעם  
געוננטפערט הייפאפעטאמ – טעם-טעם  
“פָּוּן פֶּרְאַנְקְּרִיךְ וּוְדוֹ אִיךְ שְׂטָאָם” – טעם-טעם  
געזאגט צוּ רְבּוּנְדָּם – טעם-טעם.

1. STAM tout simplement/just plain 2. TA'M-TAMNITSE "tam-tamiste"/"tamtamist" 3. MELITSE langage fleuri/flowery language 4. avertissement/warning 5. BALN qui a envie de/anyone who wants to 6. slogan 7. nourrisson/nursing child 8. suce/sucks 9. chien de chasse/hunting dog 10. scarabée/beetle 11. très bien/very well 12. RABEYNUTAM (1100-1172), célèbre tosaphiste français/famous French tosaphist 13. MINASTA'M probablement/probably 14. טאנע וו 15. ISH-TAM naïf/fool

טָאַנְקָעֵס<sup>1</sup>

## **פָּרָן יִצְחָק נַיְבָאָרְסְּקִי<sup>2</sup>**

1

אין טיפּון קעלער<sup>3</sup>,  
געגלאַטּ פֿון פְּרוֹיַעַן-פְּינְגָּעַר,  
צָאָפֶלְעָן<sup>5</sup> קְלָאוּישָׁן<sup>6</sup>.  
דָּעֵר לִיְעַנְדָּר פֿון טֻם-טַעַם  
וּוְאָרֶט אַין דָּעֵר הַיִּיךְ שׂוֹן.

.2  
ס'צעגיגיט<sup>7</sup> אין האַרְץ  
די חכמה<sup>8</sup> פּוֹנוּם טעם-טעם,  
זיסער ווי האַנְיק.  
ח'אַינוּ אַ גוֹלְדֶּשֶׁט מְזִיאָה<sup>9</sup> :

.3  
כִּבְנֵי דָעַר גָּלָאָסָאָר.  
דִּין גִּיכְעָר קוֹק רִירֶת אָן מִיד  
אוֹן אַנְטְּלוֹפֶט בָּאַלְד.  
וּוֹי קַעַנְסָטוֹ אֲזֹוִ שָׁנְעָל  
יעַדְעָס וּוֹאָרְטָ פָּאָרְגָּעְדָּעְנְקָעְנוֹן<sup>10</sup>?

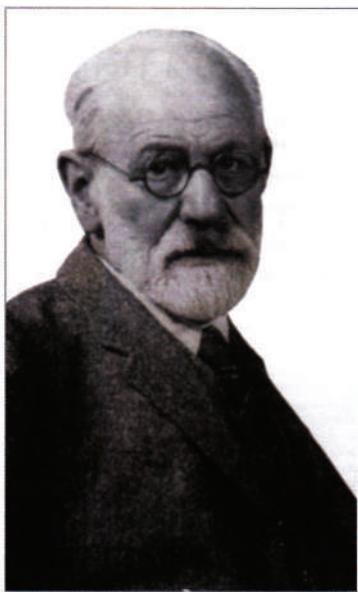
דִּי צַיִיט פָּאֶרְלֹוִיט.  
צְוֹוֹנְצִיךְ יָאָר. נָוּמֵר הַוְּנְדָעָרֶת.  
עַס בְּלִיְיבַּט דַּעַר טַעַם<sup>11</sup>  
פָּוּן דִּי יִדְיִישׁ וּוּרְטָעֵר  
אוֹן פָּוּן "בָּאַלְדַּ – נָאָךְ אַ נָּוּמֵר..."

1. tankas (forme de poème japonais/Japanese poetic form)
2. YITSKHOK Niborski
3. cave/cellar
4. caressés/caressed
5. tremblent/tremble
6. touches du clavier/keys
7. se diffuse/is diffused
8. khokhme/sagesse/wisdom
9. METSIE bonne affaire/bargain
10. mémoriser/memorise
11. TAM goût/savoir/savor

# דָּקְטָעָר...

## צִי בֵּין אַיךְ פֻּרְוּוּרֶס?

אַיִל לִיגֶט אֹוִיפָּא דִּיוֹוָן  
אוֹן רַעֲדָת צֹו זִין פְּסִיכָּאָנָּאַלִיטִיקָעָר.



▲ זִין בֵּין אַיךְ פֻּרְוּרֶס

**פְּאַצְּיעָנָט:** אוֹי, דָּקְטָעָר, אַיךְ ווַיֵּלֶס טָאָן אֶבְּעָר אַיךְ שָׁעָם זִין.

**דָּקְטָעָר:** מַעַד אַרְכָּף זִיךְ נִיטְשָׁעָמָן. דָּעַרְצִילְלָט.

**פְּאַצְּיעָנָט:** אַיךְ הָאָב גַּעֲהָאָת אַתְּ חָלוֹם<sup>1</sup>: אַיךְ שְׂתִּי אַין מִיטְן פָּנוֹן אַ קְרִיאָן מַעֲנְתָּשָׁן אוֹן אַיךְ טָוָס, אוֹן פְּלוֹצְלִינְגָּן כַּאֲפָר אַיךְ זִיךְ<sup>2</sup> וּוֹאָס אַיךְ טָוָס אוֹן אַיךְ שָׁעָם זִיךְ אַזְוִי שְׁטָאָרָק...

**דָּקְטָעָר:** הָמָ... דָּעַרְצִילְלָט מִיר ווּגַעַגְן אַיִיעָר מַאְמָעָן.

**פְּאַצְּיעָנָט:** מִין מַאְמָעָן פְּלַעַגְט זָגָן: דָּאָס פְּאַסְטָט נִיטְשָׁעָם אַזְאָ גַּרְוִיס יִינְגָּל. עַס מַאְכָּט נִישְׁתָּאָוִיס ווּעָן דָּו בִּיסְטָאָלִין מִיטְמְרָא אֶבְּעָר סְאַיְן אַשְׁאַנְדָּעַ פָּאָר דִּי שְׁכְּנִים<sup>3</sup>!

**דָּקְטָעָר:** דָּאָס זַעַט אֹוִיס ווּי דָּעַרְצִילְלָס... אוֹן דָּעַר טָאָטָע?

**פְּאַצְּיעָנָט:** דָּעַר טָאָטָע פְּלַעַגְט ווּעָרָן שְׁרַעַלְעָךְ אַין כַּעַס<sup>4</sup>.

**פְּאַצְּיעָנָט:** אוֹן שְׁרִיבְעָן אַזְאָ לִיצְטִישְׁעָר בְּחָוֹרָיְן<sup>5</sup> פִּירְט זִיךְ נִיטְשָׁעָם אַזְאָ אַיךְ ווּלְגַּאֲרְנִיטָּן דָּעַרְגְּרִיכָּן אַין לְעַבְנָן.

**דָּקְטָעָר:** אַוּודָאי<sup>6</sup>, אַין גַּאנְצָן בְּלָאָקִירְט דָּוָרָךְ אַ שְׁטְרַעַנְגָּן פָּאַטָּעָר...

**פְּאַצְּיעָנָט:** אֶבְּעָר מִינְעָן טָאָטָע-מַאְמָע, זִיךְ פְּלַעַגְט עַס יָאָטָן צְוּזָעָםָן, אַיךְ גַּעַדְעָנָק עַס גַּאנְצָן גּוֹט.

**דָּקְטָעָר:** הָמָ... נָאָר אַ טְרָאָוּמָעָן פָּוָן דָּעַר פְּרִימִיטִיוּוֹר סְצַעְנָעָ...

**פְּאַצְּיעָנָט:** דִּי מַאְמָע הָאָט מִיר גַּעֲזָאָגָט אַזְאָ כְּפָלַעַג עַס אַלְיָין טָאָן בְּיַיְאָר.

**דָּקְטָעָר:** דָּאָס אַיזְאָ דָּאָרְמָאָל אַין דָּעַר אַנְאָלְעָר פְּאַזְעָ...

**פְּאַצְּיעָנָט:** אוֹן זַיְנָט דָּעַמְאָלָט קָעָן אַיךְ עַס שְׁוִין נִיטְשָׁעָם – אַיךְ שָׁעָם זִיךְ צְוָילָ...

**דָּקְטָעָר:** אַיר לִיְדִּית פָּוָן אַ שְׁיְפָלָות-קָאָמְפָלָעָקס<sup>7</sup>.

**פְּאַצְּיעָנָט:** אַיךְ הָאָב גַּעֲהָרְט אַזְאָ הַיְנָט צֹו טָאָג זִין גַּעַנְעָן פָּאָרָאָן מַעֲנְתָּשָׁן ווֹאָס

טוּעָן עַס מִיטְזִיעָר אַיְגָעָנָעָן קִינְדָּעָר...

**דָּקְטָעָר:** אַיר ווּיְיסְט, אַזְוִי פִּירְט מַעַן זִיךְ בְּיַיְאָר סְךְ פְּעַלְקָעָר...

**פְּאַצְּיעָנָט:** אַיךְ ווֹאָלָט עַס אַוְיךְ גַּעַוְאָלָט טָאָן, אֶבְּעָר אַיךְ קָעָן נִיטְשָׁעָם...

**דָּקְטָעָר:** אַיר קָעָנט מִיר הַעַלְפָּן?

**דָּקְטָעָר:** אַוּודָאי<sup>8</sup>, אַיר קָעָנט צֹו מִיר קָוּמָן אַוְיךְ פְּסִיכָּאָנָּאַלִיט<sup>9</sup> – סְוּוּעָט

דוּוִירָן אַ 10-15 יָאָר.

**פְּאַצְּיעָנָט:** אַזְוִי לְאָנָגָן? נִיטְאָ קִיְּין גִּיכְעָרָע טְעַרְאָפִיעָ?

**דָּקְטָעָר:** יָאָ, סְאַיְזָן דָּאָ עַרְטָעָר וּוֹזָעָט עַס אַיְזָן אַ גְּרוּפָע...

**פְּאַצְּיעָנָט:** אַיְזָן גְּרוּפָע? אַיךְ, דָּקְטָעָר, עַס ווּעָרָט מִיר שְׁלַעַכְתָּ!

**דָּקְטָעָר:** דָּאָס אַיזְאָ אֶבְּעָר דָּעַר בְּעַסְטָעָר אַוְפָּן<sup>10</sup> בְּיִצְקָוּמָעָן דָּעַם אַפְּהָאָלָט.

מיַין עַצְהָיְזָן<sup>11</sup>: גִּיאַת פְּאָרְשָׁרִיבְּסָט זִיךְ אַוְיךְ אַיִלְשְׁקוּרָס אוֹן אַיךְ ווּעָט זִיךְ

גִּיךְ אַוְיסְלָעָרְנָעָן ווּי אַזְוִי צֹו רַעֲדָן יִדְיִישָׁן זִיךְ נִישְׁתָּאָוִיס!

אַוְיךְ דִּי דָּזְיָקָע וִיְתָן ווּעָט אַיךְ גַּעֲפִינְעָן אַ קלִיְינָעָם אוֹיסְקָלִיבָע קָאָמִישָׁע אַרְטִיקְלָעָן פָּוָן אָונְדוּעָרָעָ אַמְּאָלִיקָע נְוּמָעָן. דִּי עַרְשָׁטָע צְווֹויִי טַעַקְסָטָן (פָּוָנוּעָם נְוּמָעָר 34 אַיְאָר 2002 אוֹן פָּוָנוּעָם נְוּמָעָר 26 אַיְאָר 2000) האָט אַנְגָּעָשְׁרִיבָן עַוּולָן גַּוְמְבָעָרָג ; דָעַם דָּרִיטָן (פָּוָנוּעָם נְוּמָעָר 18 פָּוָן יָאָר 1999) – רָובִי מְאַנְעָט.

1. kholem rêve/dream 2. je me rends compte/I realize 3. ...shkheynim une honte devant les voisins/a disgrace in front of the neighbors 4. ...kas en colère/angry 5. ...bokher un jeune homme comme il faut/a proper young man 6. avade bien sûr/of course 7. shifles... complexe d'inériorité/inferiority complex 8. oyfn façon/way 9. vaincre l'inhibition/overcome the inhibition 10. eytse conseil/advice.

# לידישער אָפְטִילִיזֶם

מיר וועלן מאָן פונעם שעטטעם אַ צויטשראַיפֶט קָוּן „גָּלִיקְלִיכְעַכְעַ  
אַקְטוֹאַלִיטָעַטָּן“.<sup>1</sup> דערקָאָר וועלן מיר אַרוֹיסְשִׁיקָן אָונְדוֹזְעַרְעַ  
בָּעַסְטָעַ פָּאַפְּאָרָצִי אַוְיסְצּוֹאָרָשָׂן אַלְץ וּוֹאָס אַיר וּוֹילְטָ נָאָר וּוֹיסְן  
וועגן גְּבִירִים<sup>2</sup> אָנוֹן יְחִסְנִים<sup>3</sup>, לִיבְעַגְשִׁיכְטָעַס קָוּן יִדְישָׁ  
פְּרִינְצְעַסְינָס, חַתּוֹנָת<sup>4</sup> קָוּן פְּרִינְצָן אָנוֹן בְּרוֹתָן<sup>5</sup> קָוּן זִיעַרְעַ  
קִינְדָּעַר. מיר קענען אַיְיךְ שָׁוֵין אַנְזָאָגָן אָ, „סֻקּוֹפָ“: בְּעַרְטְּרָאָגָן,  
אָונְדוֹזְעַר קָאַמְפּוּזְעַר-עֲקָסְפּוּרְט, אָנוֹן זִין וּוֹיְכָבְּ קָאָרְן אָיִז  
גַּעֲבָוִרְן אָמִידָעַלְעַ (מוֹלְטוֹבָ!). אָנוֹן גָּאָר צְוּוֵי גַּוְתָּעַ בְּשָׂרוֹתָן<sup>6</sup>:  
דָּאָס נְיִיעַ יָאָר תְּשָׁסָ'אָיִז טָאָקָע אַנְגָּעָקָומָעַן (לְאָמֵר נִיט וּוֹיסְן  
קָוּן עַרְגָּרָסָ!) אָנוֹן דִּי יְדִישְׁקָוְרָסָן הָאָבָן זִיךְרָ וּוֹידָעָר אַנְגָּעָהָיָבוֹ  
(זָאָל זִין מִיטְהַצְּלָחָה<sup>7</sup>!).  
טָאָהָטָזְשָׁעָאלְעָאָגָוטָיאָר – אָנוֹן לְאָמֵר בְּלִיבָּנוֹ...  
אַפְּטִימִיסְטִישָׁ...

**כ** די צו ווֹיְזָן אָז אַשְּׁפְּנְזִישָׁע<sup>8</sup> יְדָוֹן קָעְנָעָן זִין אַפְּטִימִיסְטָן,  
הָאָט דִּי רַעַדְקָצִיעַ בְּאַשְּׁלָאָסָן אִין דָעַם דָאָזְקָן נָוְמָעַ  
גַּאֲרָנִישְׁתָּ צֹו זָאָגָן וּוֹעָגָן אַלְעַ שְׁלַעַכְטָעַ נְיִיעָס: מִיר וּוֹעָלָן  
נִישְׁתָּ דְּעַרְמָאָנָעַן קָלִימָאָט-עַנְדְּעַרְגָּגָעַן, מִיר פָּאַרְשָׁטָאָגָן זָדְרִי  
נְזָעַ בְּבָיִם יְסָמְךָ נִישְׁתָּ צֹו שְׁפִירָן דִּי טָאָקְשִׁישָׁע נָאָפְּטָן אָנוֹן  
כְּעַמְּקָאָלְיָעָס-לְאַרְכְּלִילְיְצָוְנָגָעָן<sup>9</sup>, פָּאַרְמָאָגָן דִּי אוּגָן אוּרִיףְּ דִי  
פָּאַלְיִישָׁע סְקָעְנָדָאָלָן אָנוֹן פָּאַרְהָאָקָן דִּי אַיְעָרָן קָעְגָּן דִּי רַעַדְעָס,  
דְּעַבְּאָטָעָס אָנוֹן סְתָמָם פָּלְאָפְּלָעוּרִי<sup>10</sup> קָוּן אַלְעַ פָּאַלְיִטְקָעָרָס.  
מִיר פְּרוּוֹן אַוְיסְמִידָן דִּי שְׁרַעַקְלָעָכָעַ גַּעַשְׁעַנְיִישָׁן אִין יִשְׂרָאֵל,  
מִיר מָאָכוֹן אַוּוֹק מִיטְדָּעָרָהָן דִּי „דָּאָפְּרִיטָעָ“,  
סְפָּאַרְטָסְמָעָנָר<sup>11</sup>, גְּלִיבָן אָז פְּרִיאָנָעָן הָאָבָן פְּיִינְטָ כְּשָׁרָעָ קִי אָנוֹן  
אַנְטָקָעָגָן דִּי שְׁתָאָרָקָעָ וּוֹאַקְלָעָנִישָׁן קָוּן דָעָר בְּעַרְזָעָ בְּלִיבָּנוֹ מִיר  
אָזּוּי „זָעָן“ וּוֹי אָ בּוּדִיסְט.

1. ASHKENAZISHE 2. YAM mer/sea 3. marées noires et pollution chimique/toxic oil and chemical spills 4. STAM... simple bla-bla/just plain babbling 5. dopés/drugged 6. prions (agents de la maladie de la vache folle)/prions (agents that cause mad cow disease) 7. KOSHERE cachères/kosher 8. la devise d'un magazine mondain français/the motto of a French «people» magazine 9. GVIRIM 10. YAKHSONIM 11. KHASENES mariages/weddings 12. BRISH circoncisions/circumcisions 13. PSURES 14. l'année 5761 écrite selon le système traditionnel de numération; prononcé TASHA/the year 5761 written according to the traditional numbering system; pronounced TASHA 15. HATSLOKHE succès/success.

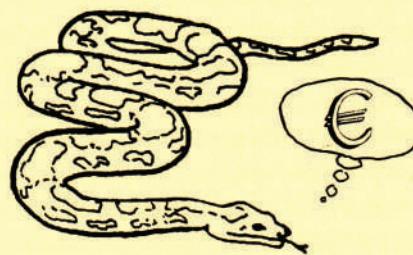
## עקָאנָמִיעַ פָּאָר אַנְהִיְבָּרָעָס

### אלְזָ וּוֹאָס אַיר הָאָט גַּעְוֹוָאָלָט וּוֹיסְן וּוֹעָגָן דָעַם אַיְירָאָ אוֹן נִישְׁתָּ גַּעְוֹוָאָגָט<sup>1</sup> פְּרָעָגָן

דָעַר אַיְירָאָ אָז גַּעְוֹוָרָן דִּי נְיִיעַ וּוֹאַלְוָטָעָ<sup>2</sup> קָוּן דָעַם הַיְנָטָ, בְּלוּיוֹן פָּעָרְצִיךְ יָאָר שְׁפָעַטָּר, הָאָבָן כְּמַעַט<sup>3</sup> אַלְעַ  
קְרָאַנְצָוִוִּין זִיךְרָ אַוְיסְגָּעָלְרָנְטָ רַעַכְעָנָעָן אִין נְיִיעַ  
קְרָאָנָקָן. מִתְּנָן אַיְירָאָ וּוֹעָגָן זִין זָעַבְעַז אַזְרָ  
אִין פָּוּצְיִיךְ-זַעֲכִיךְ יָאָר אַרְוָם וּוֹעָלָן זִיךְרָ זָאָל  
פָּאַרְשָׁטִין.  
פָּאָר דִּי אַיְתָאָלְיָעָנָר וּוֹעָט זִין פְּסִיכָּלָאָגִישָׁ  
אָ טְרָאָגְדִּיעָ. זִיךְרָ וּוֹעָלָן פָּאַרְלִירָן אָזּוּי פְּילָ נְוָלָ<sup>12</sup>  
קָוּן זִיךְרָ גַּעַלְטָ אָזְזָ אָמְלִיאָנָר אַוִּיפָּתְּרָסָ וּוֹעָט  
וּוֹעָרָן אָקְבָּצָן<sup>13</sup> אַוִּיפָּתְּרָסָ.

דָעַר אַיְירָאָ אָז אַרְוִיסְגַּעְוָוָאָקָסָן קָוּן אַ גַּעַלְטִיסְטָעָם וּוֹאָס  
מַעַט הָאָט אָזּוּי שִׁין אַנְגָּרוֹפָן דִּי שְׁלָאָנָג<sup>14</sup>. הַלוֹּוָאָיָ<sup>15</sup> זָאָל דִּי  
דָאַזְיִקָּעָ שְׁלָאָנָג נִשְׁתָּ זִין אָזָאָ שְׁלַעַכְטָעָ וּוֹי דִּי שְׁלָאָנָג אִין גָּנָ  
עַדְרָן<sup>16</sup>. אָנוֹן הַלוֹּוָאָיָ זָאָל מִרְמָעָר גַּעַנְיִיסָן<sup>17</sup> קָוּן אַירָעָ פְּרוֹכָטָן וּוֹי  
אָונְדוֹזְעַר אַבָּותָ<sup>18</sup> הָאָבָן גַּעַנְאָסָן קָוּן דִּי פְּרוֹכָטָן פּוֹנְעָם בְּוּיָם קָוּן  
וּוֹסְן.

1. osé/dared ; 2. devises/currency; 3. union ; 4. de toute façon/anyway ; 5. membres/members ; 6. MASKIM d'accord/in agreement ; 7. MISTOME probablement/probably ; 8. supporter/bear ; 9. MALKE reine/queen ; 10. POSHET simple ; 11. KIMAT presque/nearly ; 12. zéros ; 13. KAPTSN pauvre/pauper ; 14. serpent (monétaire)/snake (monetary) ; 15. HALEVAY pourvu que/may God grant that ; 16. GANEYDN Jardin d'Eden/Garden of Eden ; 17. profiter/benefit participate ; 18. OVES ancêtres/ancestors.



דָעַר אַיְירָאָ אָז גַּעְוֹוָרָן דִּי נְיִיעַ וּוֹאַלְוָטָעָ<sup>2</sup> קָוּן דָעַם הַיְנָטָ, בְּלוּיוֹן פָּעָרְצִיךְ יָאָר שְׁפָעַטָּר, הָאָבָן כְּמַעַט<sup>3</sup> אַלְעַ  
אַיְרָאָפְּעִישָׁן פָּאַרְבָּאָנָד<sup>3</sup>.  
לִזְוִישָׁ עַקְוִיסְטִירָט עַר נָאָר נִיט  
אָבָעָר עַר אִיז סִי וּוֹיִ דִי  
אָפְּצִיעָלָעָ וּוֹאַלְוָטָעָ. זָאָל מַעַט דָאָס  
נְעָמָעָן וּוֹי אָ סִימְבָּאָל פָּאָרָן  
אַיְרָאָפְּעִישָׁן פָּאַרְבָּאָנָד ?  
דָעַר פָּאַרְבָּאָנָד אִיז אָ מָאָל  
גַּעְוֹוָעָן אָ שְׁוֹאָכָעָ גַּרְוָעָפָעָ קָוּן זָעַקָּס  
מִטְגָּלְדָעָר<sup>5</sup> וּוֹאָס זָעְנָעָן קִיְּין מַאָל נִיט גַּעְוֹוָעָן מַסְפִּים<sup>6</sup> צְוִוִּישָׁן  
זִיךְרָ. הַיְנָט הָאָט עַר פָּוֹצָן מִטְגָּלְדָעָר וּוֹאָס זָעְנָעָן נָאָר אַלְצָן  
מַסְפִּים צְוִוִּישָׁן זִיךְרָ. קָוּן דִּי פָּוֹצָן מִטְgָלְdָעָר וּוֹעָלָן עַלְפָ  
אַרְבְּעָגִין אַוִּיפָּתְּרָסָ. דָעַר אַיְירָאָ אַוִּיפָּתְּרָסָ.  
דִּי עַנְגָּלְעַנְדָעָר הָאָבָן גַּעַנְאָגָט אָז זִיךְרָ וּוֹעָלָן בְּלִיבָּנוֹ מִיטְזִיעָר  
פּוֹנְטָ שְׁטָעָרְלִינְג. מִסְתָּהָא<sup>7</sup> קָעְנָעָן זִיךְרָ נִיט פָּאַרְטָאָגָן<sup>8</sup> צֹו פָּאַרְלִירָן  
דָעַר פָּאַרְטָרָעָט קָוּן זִיךְרָ בְּאַלְבָטָעָר מַלְפָה<sup>9</sup> אַוִּיפָּתְּרָסָ. דָעַר  
זִיךְרָ וּוֹיִגְּרָנְגָעָר אַרְבְּעָרְצָוְגִּין אַוִּיכְּן אַיְירָאָ.  
פָּאָר דִּי פָּרָאַנְצָוִוִּין וּוֹעָט דָאָס אַרְבְּעָרְגִּין זִיךְרָ זִיעַר פְּשָׁוֹט<sup>10</sup>.  
אַיִן 1960 הָאָבָן זִיךְרָ אַיְבָּרְגָּעְבִּיטִין דִּי אַלְטָעָ פָּרָאָנָקָן אַוִּיפָּתְּרָסָ. נְיִיעַ

DER YIDISHER

דער יידישער

# טַם-טַם

אָפֿערִיאַדִּישׁ בְּלָעֵטֶל פָּאָרִיְּדִישׁ-לְעָרְנָעֶרֶס

דער יידישער טעם-טעם איז אַ פּוּבְּלִיקָצִיעַ פּוֹן  
פָּאָרִיְּדִישׁ-צָעֲנָטוּר - מַעֲדָעָמִ-בִּיבְּלָאַטְעָקָן.

DER YIDISHER TAM-TAM est une publication de  
la Maison de la culture yiddish –  
Bibliothèque Medem.



## רעדאַקציּע

רעדאַקציּע-קָאַלְעָגִיעַ

עוֹולָמִין גְּרוּמְבָּעָרָג

רוּבִּי מַאנְעָט

נוֹתָאַלְעִיּוֹן קְרִינִינְזָקָא

מיְתָאַרְבָּעָטָעָר אֵין דָּעַם נּוֹמָעָר

שְׁרוֹן בָּר-כּוֹכְּבָּא

אַקוּוֹלִילָע גְּרִיגָּאָרָאוּטִישְׁוּטוּט

טַל חַבְּרִיכִיבָּאָוּסְקִי

(אוַיסְשָׁטָעָלְ-פְּרָאַיּוּקָט)

יִצְחָק נִיבָּאָרְסִיקִי (שְׁפָרָאָךְ-הַשְּׁגָּהָה)

מַאְרִי פְּרִימָאּ (אוַיסְשָׁטָעָל)

## Rédaction

Comité de rédaction

Evelyne Grumberg

Natalia Krynicka

Rubye Monet

Ont collaboré à ce numéro

Sharon Bar-Kochva

Tal Hever-Chybowski (maquettiste)

Akvilé Grigoravičiūtė

Yitskhok Niborski (responsable  
linguistique)

Marie Primault (graphiste)

DER YIDISHER TAM-TAM

Maison de la culture yiddish –

Bibliothèque Medem

29 rue du Château-d'Eau

75010 Paris

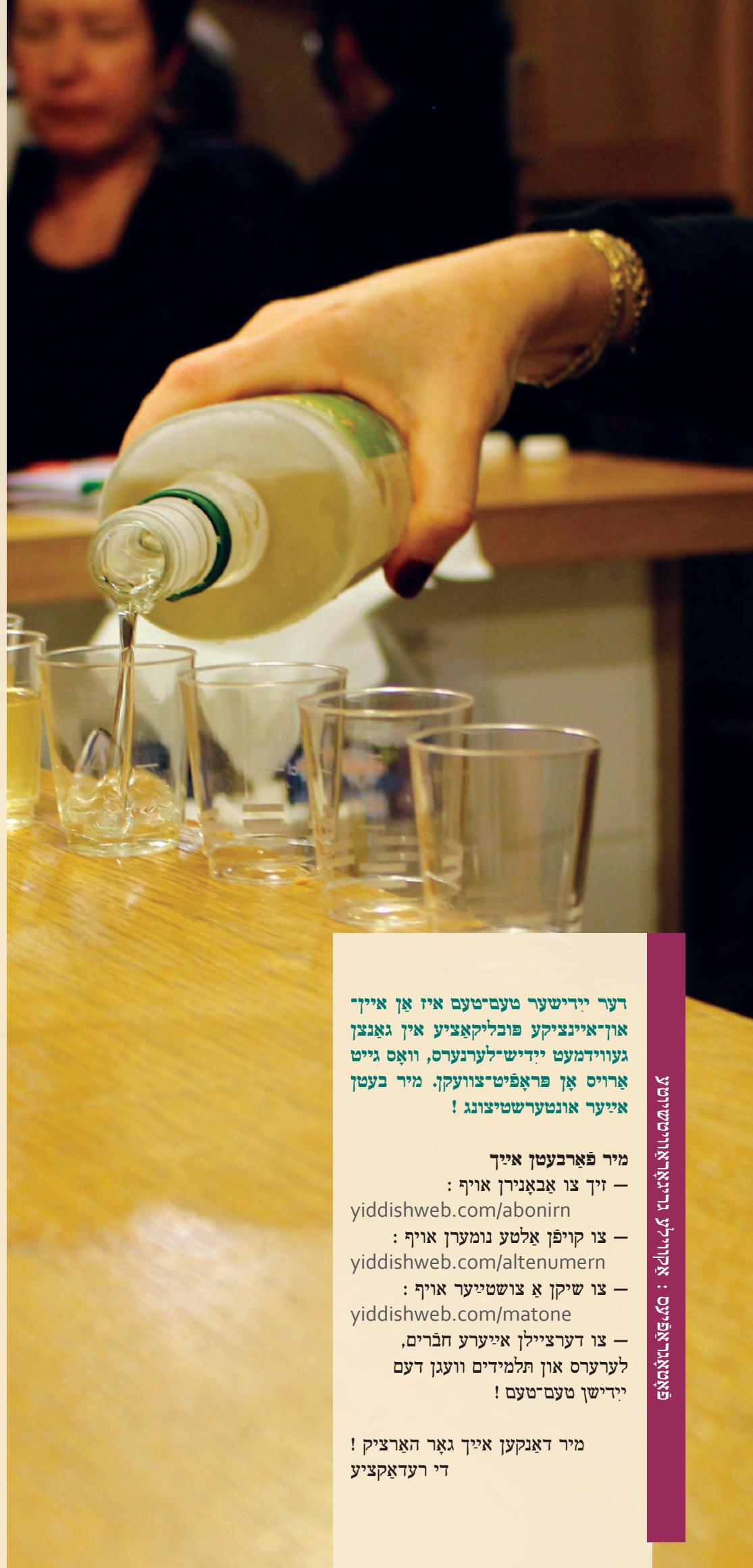
Tél. : +33(0)1 47 00 14 00

[yiddishweb.com/tamtam](http://yiddishweb.com/tamtam)

tamtam@yiddishweb.com

פרִין : 2,50 אַיְרָאַס

PRIX/PRICE : 2,50 €



דָּעַר יִדִּישָׁר טַעַם-טַעַם אֵין אֵין אַיְין-  
אוֹן-איַינְצִיקָעַ פּוּבְּלִיקָצִיעַ אֵין גַּאנְצַן  
גַּ�וּוְיִדְמָעַט יִדִּישׁ-לְעָרְנָעֶרֶס, וּוֹאָס גַּיִיט  
אַרוֹיס אֵין פְּרָאַפִּיט-צְוּעָקָן. מִיר בָּעַטְנָ  
אַיְיר אַונְטַעַרְשְׁטִיצְוָנָג !

מִיר פְּאַרְבָּעָטָן אַיְיךְ  
— זַיְד צַו אַבָּאַנְרִין אוֹיפָךְ :  
[yiddishweb.com/abonirn](http://yiddishweb.com/abonirn)

— צַו קוֹיֶּפֶן אַלְטָעַ נּוֹמָעָרָן אוֹיפָךְ :  
[yiddishweb.com/altenumern](http://yiddishweb.com/altenumern)

— צַו שִׁיקָּן אַ צּוֹשְׁטִיעָר אוֹיפָךְ :  
[yiddishweb.com/matone](http://yiddishweb.com/matone)

— צַו דַּעֲרַצְיַילָן אַיְיָרָעַ חַבְּרִים,  
לְעָרְעָרָס אָוָן תַּלְמִידִים וּוֹעֲגָן דָּעַם  
יִדִּישָׁן טַעַם-טַעַם !

מִיר דָּאַנְקָעַן אַיְיךְ גַּאֲרַהְךְ !  
די רַעַדְאַקְצִיעַ